HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

11 decembrie 2008 *

În cauza C-380/06,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 226 CE, introdusă la 15 septembrie 2006,

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de domnul B. Schima și de doamna S. Pardo Quintillán, în calitate de agenți,

reclamantă,

împotriva

Regatului Spaniei, reprezentat de domnul F. Díez Moreno, în calitate de agent,

pârât,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul P. Jann, președinte de cameră, domnii M. Ilešič, A. Tizzano (raportor), A. Borg Barthet și J.-J. Kasel, judecători,

* Limba de procedură: spaniola.

avocat general: doamna E. Sharpston,
grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 13 februarie 2008,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 17 iulie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea introductivă, Comisia Comunităților Europene solicită Curții să constate că, prin faptul că a autorizat un termen de 90 de zile pentru plata anumitor produse alimentare și de larg consum și prin faptul că a amânat intrarea în vigoare a anumitor dispoziții legislative până la 1 iulie 2006, Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 3 alineatele (1), (2) și (4) din Directiva 2000/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 iunie 2000 privind combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale (JO L 200, p. 35, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 226).

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

2 Articolul 3 din Directiva 2000/35, intitulat „Dobânzi în cazul întârzierii efectuării plăților", prevede:

„(1) Statele membre garantează că:

(a) dobânda prevăzută la litera (d) devine exigibilă din ziua următoare datei sau încheierii termenului de plată fixat în contract;

(b) dacă data sau termenul de plată nu este fixat în contract, dobânda devine exigibilă în mod automat, fără a fi necesară o notificare:

(i) după 30 de zile de la data primirii de către debitor a facturii sau a unei cereri echivalente de plată sau

(ii) dacă data primirii facturii sau a unei cereri echivalente de plată nu este certă, după 30 de zile de la data primirii bunurilor sau serviciilor sau

(iii) dacă debitorul primește factura sau o cerere echivalentă de plată înainte de primirea bunurilor sau serviciilor, după 30 de zile de la primirea bunurilor sau serviciilor sau

(iv) dacă procedura de recepție sau verificare, prin care se stabilește conformitatea bunurilor sau serviciilor cu contractul, este prevăzută prin lege sau contract și dacă debitorul primește factura sau o cerere echivalentă de plată înainte de sau în ziua în care are loc această recepție sau verificare, după 30 de zile de la această ultimă dată;

[…]

(2) Pentru anumite categorii de contracte care urmează a fi definite de legislația internă, statele membre pot fixa perioada după care dobânda devine exigibilă la maximum 60 de zile, cu condiția să împiedice părțile contractante să depășească această perioadă sau să fixeze o rată obligatorie a dobânzii care depășește substanțial dobânda legală.

(3) Statele membre garantează că un acord asupra datei plății sau a consecințelor întârzierii în efectuarea plăților care nu respectă dispozițiile alineatului (1) literele (b)-(d) și ale alineatului (2) fie nu este aplicabil, fie generează dreptul de a cere despăgubiri, dacă, ținând cont de toate circumstanțele cazului, inclusiv practicile și uzanțele comerciale și natura produselor, este extrem de inechitabil pentru creditor. Pentru a determina dacă un acord este extrem de inechitabil pentru creditor se ia în considerare, *inter alia*, dacă debitorul are motive obiective de derogare de la dispozițiile alineatului (1) literele (b)-(d) și ale alineatului (2). Dacă se constată că un astfel de acord este extrem

de inechitabil, se aplică dispozițiile legale, cu excepția cazurilor în care instanțele naționale stabilesc clauze diferite care sunt echitabile.

(4) Statele membre garantează că, în interesul creditorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficiente pentru a stopa aplicarea unor clauze extrem de inechitabile în înțelesul alineatului (3).

[…]”

3 Articolul 6 din directiva menționată, intitulat „Transpunerea”, prevede:

„(1) Statele membre pun în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare aducerii la îndeplinire a prezentei directive până la 8 august 2002. Statele membre informează de îndată Comisia cu privire la aceasta.

[…]

(2) Statele membre pot menține sau adopta dispoziții legale mai favorabile creditorului decât cele necesare pentru respectarea prezentei directive.

[…]”

Reglementarea națională

4 Legea nr. 3/2004 din 29 decembrie 2004 privind combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale (BOE nr. 314 din 30 decembrie 2004, p. 42334) are ca obiect transpunerea Directivei 2000/35 în sistemul juridic spaniol.

5 Legea nr. 7/1996 privind comerțul cu amănuntul (BOE nr. 15 din 17 ianuarie 1996, p. 1243) prevede la articolul 17 norme ce reglementează plata furnizorilor.

6 Conform primei dispoziții adiționale la Legea nr. 3/2004, intitulată „Regimul plăților în cadrul comerțului cu amănuntul”, pentru plățile către furnizori în cadrul comerțului cu amănuntul, dispozițiile articolului 17 din Legea nr. 7/1996 se aplică în principal, iar Legea nr. 3/2004 nu se aplică decât cu titlu complementar.

7 Articolul 17 din Legea nr. 7/1996, astfel cum a fost modificat prin a doua dispoziție finală alineatul 1 din Legea nr. 3/2004, prevede:

„1. În lipsa unei convenții exprese, comercianții efectuează plata prețului mărfurilor pe care le cumpără în termen de 30 de zile de la data livrării.

[…]

3. Amânarea plății prețului produselor alimentare proaspete și perisabile nu poate în niciun caz să depășească 30 de zile. Amânarea plății prețului pentru celelalte produse alimentare și de larg consum nu poate să depășească termenul de 60 de zile, cu excepția cazului în care există o convenție expresă care prevede acordarea către furnizor a unor compensații economice echivalente celei mai lungi amânări, fără a putea depăși în niciun caz 90 de zile.

[…]

5. În orice caz, dobânzile de întârziere sunt datorate de drept din ziua următoare datei indicate pentru plată sau, în lipsa unei convenții, de la data la care plata trebuia efectuată potrivit dispozițiilor alineatului 1. […]”

8 A doua dispoziție tranzitorie din Legea nr. 7/1996, introdusă prin a doua dispoziție finală alineatul 2 din Legea nr. 3/2004, are următorul cuprins:

„Termenul fixat pentru produsele proaspete și perisabile rămâne termenul de 30 de zile deja stabilit. Limitarea la maximum 60 de zile prevăzută la articolul 17 alineatul 3 din prezenta lege se aplică începând cu 1 iulie 2006. Între timp, amânările plății prețului produselor alimentare care nu sunt proaspete și nici perisabile și ale produselor de larg consum nu vor depăși termenul de 90 de zile de la data livrării mărfurilor."

Procedura precontencioasă

9 În urma unei plângeri, Comisia, prin scrisoarea din 13 iulie 2005, a pus în întârziere Regatul Spaniei, solicitându-i să își prezinte, în termen de două luni, observațiile privind compatibilitatea Legii nr. 3/2004 cu articolul 3 alineatele (1), (2), (4) și (5) din Directiva 2000/35.

10 Întrucât nu a primit niciun răspuns de la Regatul Spaniei, Comisia a adresat acestui stat, la 19 decembrie 2005, un aviz motivat, în care susținea în special că:

— termenul de 90 de zile pentru plata prețului anumitor produse alimentare și de larg consum autorizat de articolul 17 alineatul 3 din Legea nr. 7/1996, astfel cum a fost modificat prin a doua dispoziție finală alineatul 1 din Legea nr. 3/2004, este incompatibil cu dispozițiile articolului 3 alineatele (1) și (2) din Directiva 2000/35 și

— prin faptul că amână până la 1 iulie 2006 aplicarea termenului maxim de 60 de zile, a doua dispoziție tranzitorie din Legea nr. 7/1996, introdusă prin a doua dispoziție finală alineatul 2 din Legea nr. 3/2004, este incompatibilă cu articolul 3 alineatele (1), (2) și (4) din această directivă, al cărei termen de transpunere a expirat la 8 august 2002, fără a fi permisă vreo posibilitate de derogare în această privință.

11 Întrucât a considerat explicațiile Regatului Spaniei nesatisfăcătoare, Comisia a introdus la Curtea de Justiție prezenta acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor.

Cu privire la acțiune

Cu privire la primul motiv

Argumentele părților

12 Comisia susține că articolul 17 alineatul 3 din Legea nr. 7/1996, astfel cum a fost modificat prin a doua dispoziție finală alineatul 1 din Legea nr. 3/2004, încalcă articolul 3 alineatele (1) și (2) din Directiva 2000/35 prin faptul că prevede că termenul maxim de plată a prețului produselor alimentare și de larg consum care nu sunt produse alimentare proaspete sau perisabile poate ajunge până la 90 de zile numai cu condiția ca în favoarea furnizorilor să se prevadă „compensații economice echivalente celei mai lungi amânări".

13 Într-adevăr, această dispoziție ar permite prelungirea termenului maxim de plată de 60 de zile menționat la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2000/35 fără să se prevadă totuși, contrar cerințelor acestei dispoziții, „o rată obligatorie a dobânzii care depășește substanțial dobânda legală". În această privință, compensațiile economice echivalente celei mai lungi amânări, prevăzute de dispoziția națională în litigiu, nu ar putea fi comparate cu aplicarea unei astfel de rate a dobânzii din cauza lipsei de precizie a formulării utilizate de legiuitorul spaniol.

14 Regatul Spaniei reamintește în primul rând că Directiva 2000/35 are ca obiectiv adoptarea unor dispoziții legale mai favorabile creditorului în scopul limitării întârzierii efectuării plăților în cadrul tranzacțiilor comerciale, cu respectarea libertății contractuale a părților.

15 Or, prin faptul că interzic în mod absolut prevederea în cadrul contractului a unui termen mai lung de 90 de zile, dispozițiile în litigiu ar institui în realitate un regim mai restrictiv și mai defavorabil creditorului decât cel preconizat de Directiva 2000/35, al cărei articol 3 alineatul (2) permite să se stabilească un termen mai lung decât cel de 60 de zile, fără a fixa însă o limită maximă pentru această posibilitate. Din acest motiv, reglementarea națională în cauză ar fi de asemenea compatibilă cu articolul 6 alineatul (2) din această directivă, care permite statelor membre să mențină sau să adopte dispoziții mai favorabile creditorului decât cele necesare pentru a se conforma directivei menționate.

16 Statul membru pârât precizează în continuare că, întrucât termenul de 90 de zile nu se poate aplica decât dacă se prevăd compensații economice echivalente celei mai lungi amânări, cerința menționată la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2000/35, care impune plata unor dobânzi de întârziere la o rată substanțial mai mare decât rata legală, a fost respectată.

Aprecierea Curții

17 Cu titlu preliminar, este important să se reamintească faptul că, după cum reiese din articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2000/35, părțile au în principiu libertatea de a stabili în contract data sau termenul de plată.

18 Așadar, numai în lipsa unei prevederi contractuale în acest sens trebuie să se aplice termenul legal de 30 de zile menționat la articolul 3 alineatul (1) litera (b) din această directivă.

19 Articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2000/35 permite în continuare statelor membre să prelungească termenul menționat de 30 zile însă supune această posibilitate unei duble condiții. În primul rând, această posibilitate trebuie să se limiteze la anumite categorii de contracte. În al doilea rând, în ceea ce privește termenul derogatoriu, acesta poate fi prelungit până la atingerea unui maxim de 60 de zile dacă se interzice părților să deroge prin contract sau cu condiția aplicării unei rate obligatorii a dobânzii care depășește substanțial dobânda legală.

20 Prin urmare, obiecțiile formulate de Comisie privind dispozițiile naționale în litigiu trebuie examinate în lumina conținutului și a economiei generale a dispozițiilor Directivei 2000/35 amintite la punctele precedente.

21 Or, trebuie subliniat că, pe de o parte, articolul 17 alineatul 3 din Legea nr. 7/1996, astfel cum a fost modificat prin a doua dispoziție finală alineatul 1 din Legea nr. 3/2004, autorizează, pentru produsele alimentare care nu sunt nici proaspete, nici perisabile și pentru produsele de larg consum, posibilitatea de prelungire a termenului de plată de 30 de zile până la 60 de zile, în temeiul articolului 17 alineatul 1, în lipsa unei convenții exprese între părți. Pe de altă parte, a doua teză a alineatului 3 al articolului 17, asupra căreia se îndreaptă obiecțiile Comisiei, admite posibilitatea prelungirii suplimentare a termenului de 30 de zile până la 90 de zile în cazul unei convenții exprese între părți care prevede în favoarea furnizorului compensații economice echivalente celei mai lungi amânări.

22 Trebuie să se constate că, potrivit literei dispoziției în litigiu, posibilitatea prelungirii termenului de plată peste 60 de zile este subordonată încheierii în această privință a unei „convenții exprese" între părți.

23 În aceste condiții, obiecția Comisiei prin care se urmărește să se demonstreze că dispoziția națională în cauză încalcă articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2000/35 prin faptul că permite extinderea termenului de plată de la 60 la 90 de zile pentru anumite produse fără a se respecta condițiile stabilite de această dispoziție nu poate fi acceptată.

24 Într-adevăr, după cum s-a amintit la punctele 18 și 19 din prezenta hotărâre, articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2000/35 reglementează exclusiv posibilitatea recunoscută statelor membre de a stabili, în anumite cazuri limitate, un termen legal care îl depășește pe cel de 30 de zile aplicabil în lipsa unei prevederi contractuale privind data sau termenul de plată. Cu alte cuvinte, numai situațiile în care părțile nu se pronunță în acest sens intră în domeniul de aplicare al articolului 3 alineatul (2) din această directivă.

25 În schimb, articolul 17 alineatul 3 din Legea nr. 7/1996, astfel cum a fost modificat prin a doua dispoziție finală alineatul 1 din Legea nr. 3/2004, impune în mod precis, pentru ca termenul de plată să poată fi prelungit până la maximum 90 de zile, încheierea unei „convenții exprese" în acest sens. Prin urmare, nu se poate considera că aplicarea unui astfel de termen, stabilit de părți printr-o clauză contractuală, este supusă, contrar afirmațiilor Comisiei, condițiilor prevăzute la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2000/35.

26 Din considerațiile de mai sus reiese că primul motiv nu este întemeiat și, prin urmare, trebuie respins.

Cu privire la al doilea motiv

Argumentele părților

27 Comisia susține că a doua dispoziție tranzitorie din Legea nr. 7/1996, introdusă de a doua dispoziție finală alineatul 2 din Legea nr. 3/2004, prelungește în mod nelegal până la 1 iulie 2006 aplicarea termenului maxim de plată de 60 de zile menționat la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2000/35.

28 Într-adevăr, articolul 6 alineatul (1) din această directivă ar stabili termenul de transpunere al acesteia la 8 august 2002, fără a avea în vedere vreo posibilitate de derogare de la această dispoziție sau de prelungire a termenului menționat.

29 Amânarea prevăzută de legislația spaniolă ar încălca de asemenea articolul 3 alineatul (4) din Directiva 2000/35, în temeiul căruia statele membre garantează că, în interesul creditorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficiente pentru a stopa aplicarea unor clauze extrem de inechitabile.

30 În replică la aceste obiecții, Regatul Spaniei afirmă în esență că regimul tranzitoriu stabilit prin a doua dispoziție tranzitorie din Legea nr. 7/1996, introdusă prin a doua dispoziție finală alineatul 2 din Legea nr. 3/2004, urmărește numai să fixeze data la care intră în vigoare dispozițiile Legii nr. 7/1996 privind comerțul cu amănuntul și prin care se introduce un regim și mai restrictiv decât cel impus de Directiva 2000/35. În consecință, dispoziția menționată nu ar avea ca efect întârzierea aplicării dispozițiilor

Legii nr. 3/2004 ce transpune această directivă și a cărei compatibilitate cu dreptul comunitar nu a fost pusă în discuție.

Aprecierea Curții

31 În această privință, este suficient să se constate că dispoziția națională în cauză privește exclusiv aplicarea termenului de 60 de zile menționat la articolul 17 alineatul 3 din Legea nr. 7/1996, astfel cum a fost modificat prin a doua dispoziție finală alineatul 1 din Legea nr. 3/2004.

32 Or, pentru motivele invocate la punctele 22-25 din prezenta hotărâre, articolul 17 alineatul 3 nu intră în domeniul de aplicare al articolului 3 din Directiva 2000/35, în raport cu care nu ar constitui, așadar, o măsură de transpunere.

33 Prin urmare, prelungirea aplicării dispoziției naționale în litigiu nu este susceptibilă să afecteze respectarea de către Regatul Spaniei a obligațiilor care îi revin în temeiul articolului 3.

34 În consecință, trebuie de asemenea să se respingă al doilea motiv ca neîntemeiat.

35 Întrucât niciunul dintre cele două motive invocate de Comisie nu este întemeiat, acțiunea trebuie respinsă în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

36 Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Regatul Spaniei a solicitat obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată, iar Comisia a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) Obligă Comisia Comunităților Europene la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături